

ABD'de hukuka zeval gelirse

MEHMET GÜN

07.04.2026 - 08:00
YAYINLANMA

06.04.2026 - 12:24
GÜNCELLEME

Dünyanın en eski uygarlıklarından İran'ı, taş devrine döndürme tehdidiyle İsrail ile birlikte bombalamaya devam eden Amerika Birleşik Devletleri (ABD), bu günlerde, insan uygarlığını daha ileriye taşıma umudu veren Arthemis II füzesini uzaya fırlattı.

Uygarlık tarihi, tekerrür etmeye devam ediyor. Sümerler ile başlayan hukuk ve düzen fikrinin, antik Mısır'ın idari kapasitesi, antik Yunan'ın akli ve Roma İmparatorluğu'nun hukuku ile gelişmesi, İslam aydınlanmasının bu birikimi bilimsel sıçramaya dönüştürmesi ve Avrupa'nın da bunu kurumlaştırması ile insan uygarlığı bu günkü seviyesine ulaştı. Bu süreç bir yandan devletler birbirlerini yakıp yıkarken diğer yandan uygarlığın ileri gitmesi ile gerçekleşti.

Ekonomik ve askeri alanda rekabet eden devletler, ticaret ve savaşlar yoluyla birbirlerini etkileyerek insan uygarlığını geliştirdiler. Öyle görünüyor ki insanlık, ülkelerin savaşmasından da, diğerine üstün gelebilmek için gelişmesinden de vazgeçmeyecek. İnsan uygarlığı, bugünkü seviyesinden daha ileriye, şimdiye kadar olduğu gibi, bir yandan yakıp yıkmakla, diğer yandan ise daha iyisini ve ilerisini yapma çabaları ile ilerleyecek. Bir yandan bölgesel bir savaşa ve dünya ekonomisini zorluklara sürüklemeye tehlikelerine rağmen İran'ı yakıp yıkarken, diğer yandan aya yerleşme çabalarını bir adım daha öteye götüren ABD, acaba, insan uygarlığını nereye taşıyacak?

Bugün insan uygarlığını daha ileriye götürme sorumluluğu, büyük oranda Batı'da ve Batı uygarlığı içinde en güçlüsü olan ABD'de. ABD, günümüzde, bilim ve teknoloji, finansman, ekonomi, refah ve savunma bütçesiyle dünyanın en ileri ülkelerinden bile açık ara önde. Dünyanın en zengini G7 ülkeleri arasında ABD, tek başına diğerlerinin toplamını da aşan bir ağırlığa sahip; yaklaşık 30 trilyon dolarlık GSYİH'sı, kendisi dışındakilerin toplamından yüzde 50 daha fazla. Bilim ve teknoloji, yapay zekâ, dijital platformlar, biyoteknoloji ve ileri araştırma altyapılarında, ABD merkezli kurumlar belirleyici rol oynuyor. Küresel inovasyonun önemli bir kısmı bu ekosistemden çıkarak dünyaya yayılıyor. Askerî alanda ise yaklaşık 850 milyar dolarlık savunma harcamasıyla ABD, açık ara lider.

Yükleniyor...

Bu durum, sağladığı küresel erişim ve caydırıcılık kapasitesi ile ABD'yi küresel düzenin ana taşıyıcı sütunlarından biri yapıyor. Dolayısıyla ABD'nin iç uygarlık seviyesi ve işleyişi, insanlık uygarlığı için hayati önem taşıyor. Bu nedenle ABD'de ne olduğu ve ABD yönetiminin ekonomik, siyasi ve askeri kararları ve eylemleri, dünyayı doğrudan veya dolaylı olarak yakından etkiler ve ilgilendirir.

Dünya genelinde olduğu gibi son yıllarda ABD'de de otoriterlik yükselmekte, hukukun üstünlüğü ve demokrasi ise gerilemekte. Doğası zaten edilgen olup olaylara anında veya önceden müdahale edemeyen, yönetici kesimi hukuk ile sınırlandırma yeteneği sınırlı olan yargı, ABD'nin yürütme gücü Başkan Trump'ı hukukla sınırlandırma işlevini etkin olarak ve zamanında değil gecikmeli olarak yerine getirebilmekte. Nitekim Trump'ın vergi tarifesi kararları, ancak etkisini gösterdikten sonra iptal edildi. ABD Merkez Bankası Başkanı hakkında soruşturma açılması kabul edilmedi ama bu karar piyasalar olumsuz etkilendikten sonra geldi. ABD Anayasa Mahkemesi'ne götürülen olaylarda piyasalar üyelerin oylarının ne olacağını, onları kimin atamış olduğuna göre tahmin etmeye çalışıyor. Bu canlı örneklerde görüldüğü üzere, diğer ülkelerde olduğu gibi ABD'de de, yürütmenin kendi kendini hukukla sınırlandırmadığı veya sınırlı

hissetmediği durumda, ABD'nin iç hukuk düzeni, ne ABD için ne de dünyanın geri kalanı için güven veriyor.

Bu durumda da "ABD'ye zeval gelmesin" demek gerekiyor!